

Предпоставки за обновяване на техниката в машиностроителните предприятия чрез Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност”

Борис Минев

Preconditions for renovation of technique in machine building companies through the Operational Program "Innovation and Competitiveness": the purpose of this paper is to present what are the preconditions for renovation of technique in machine building companies through the Operational Program "Competitiveness and Innovation". For the implementation of the target is necessary to implement the following tasks: 1) to present the strategy of the Operational Programme "Innovation and Competitiveness"; to present the priority axes as preconditions and dedicated the essence of Operational Programme "Innovation and Competitiveness" 2014 - 2020, which will contribute to the improvement and renovation of the art in machine building enterprises. The main conclusion of the analysis of the Operational Program "Competitiveness and Innovation" is that the program will be a major source of funds for the development and renovation of morally and physically amortized technique for machine building companies in the country, the successful implementation of its priority axes of Bulgarian companies will be a precondition for improving the competitive and market advantages for them.

Key words: *competativeness, machine building sector, innovation*

ВЪВЕДЕНИЕ

Като малка и отворена икономика с фиксирана към еврото валута, България е силно зависима от външните пазари и чуждестранните инвестиции, както показва ефектът на световната финансова и икономическа криза върху темпа на растеж.

Характерно за българската икономика също е, че към момента конкурентните ѝ предимства се формират на основата на ниските цени на базисните фактори – труд, природни ресурси и енергия, а не на база специализираните фактори като иновации, производителност, висококвалифицирана работна сила, научни изследвания и технологично развитие (които са в основата на дългосрочната конкурентоспособност). Това предопределя и стремежът на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” (ОПИК) 2014-2020 г. за засилването на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия в ясен синхрон с европейската индустриална политика.

По предвиждания на Евростат за периода 2010-2060 г. населението на България ще намалее с близо 27%, а дела на населението над 65 г. ще достигне до над 32.6%, докато този на децата до 15 г. ще се свие до 13%. По прогнози на Световна банка от 2012 г. към 2050 г.

България ще има най-бързо свиващото се население в работоспособна възраст в света. Най-тревожното е, че се очаква населението на възраст между 15 и 24 години да намалее с 41%, което ще окаже директно влияние върху характеристиките и структурата на образователния сектор и пазара на труда, респективно върху цялата икономика.

В този смисъл, рисковете, свързани с икономическия растеж в България, могат да се диференцират като външни и вътрешни. Икономическата активност в ЕС, тенденциите в енергийното развитие и обемът на привлечени чужди инвестиции (ПЧИ) са ключови външни аспекти на прогнозата за растеж.

Увеличаване на производителността, ефективността и иновативността на българските предприятия, са фундаментални вътрешни фактори, които са в състояние до определена степен да компенсират последствията от влошаващите се демографски процеси.

При относително стабилна външна среда, растежът ще зависи от комбинирането на реформи в ключови сектори с инвестициите по ОПИК 2014-2020 г.

в подкрепа на експортно-ориентирана икономика, базирана на знанието, иновациите и секторите с висока добавена стойност.

Формулирана в този ред на мисли, целта на настоящата разработка е да се представи, какви са предпоставките за обновяване на техниката в машиностроителните предприятия чрез Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“.

За изпълнение на зададената цел е необходимо изпълнението на следните задачи: 1) да се представи стратегията на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“; 2) да се представят приоритетните оси като предпоставки определящи същността на ОПИК 2014 – 2020, който ще допринесат за подобряване и обновяване на техниката в машиностроителните предприятия.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., като част от изпълнението на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) в България според споразумението за партньорство 2014-2020 г., е тясно свързана с целта за растеж и заетост (Growth and Jobs) и приноса на България за постигането на трите взаимно допълващи се типа растеж според „Европа 2020“[1].:

– интелигентен растеж: изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;

– устойчив растеж: насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;

– приобщаващ растеж: стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

ОПИК 2014-2020 г. пряко се ангажира с интелигентен растеж (чрез приоритетни оси 1 и 2) и с устойчив растеж (чрез приоритетна ос 3), като цели допълващ ефект по отношение на приобщаващия растеж.

Подкрепата по ОПИК 2014-2020 г. е насочена към адресиране на нуждите, преодоляване на предизвикателствата и оползотворяване на възможностите за развитие пред българската икономика, определени съгласно: ОПИК 2014-2020 г. е основен инструмент за изпълнение на политиките, заложи в следните национални стратегии:

– „Национална стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 г.“, представяща визията на Република България относно държавната подкрепа в областта на МСП в съответствие с политиката на ЕС. Отчетена е нуждата от създаването на около 12 000 нови МСП, разпределени по съответните сектори на икономиката, най-вече в областта на промишлеността, в това число и машиностроителния сектор и интензивните на знание услуги [1,2].

ОПИК 2014-2020 г. допринася за постигане на целите в пет от приоритетните области на Националната стратегия за насърчаване на МСП – предприемачество, достъп до финансиране, умения и иновации, околна среда и интернационализация.

– „Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България до 2020 г.“, която има характер на предварително условие за ОПИК 2014-2020 г. и цели да осигури ефективно и координирано управление на иновационите процеси свързани с модернизирани и обновяването на техниката в предприятията [4].; укрепване на иновационната система, чрез изграждане на съвременна иновационна и научна инфраструктура, повишаване на човешкия капацитет според нуждите на науката и индустрията и въвеждане на специфични финансови инструменти за подкрепа; подкрепа на цифровия растеж и електронното управление.

В стратегията се работи за подход на определяне на тематични области с потенциал да се превърнат в „генератори на растеж“ за постигане на значим икономически ефект на регионално и национално равнище [2].

ОПИК 2014-2020 г. също така е разработена в съответствие с целите на:

– Енергийната стратегия на Република България до 2020 г., представяща визията на страната за развитието на сектора, съобразено с актуалната европейска рамка и световните тенденции в развитието на енергийните технологии.

Ключовите предизвикателства са високата енергийна интензивност на машиностроителните предприятия и други производства в България, високата зависимост от внос на енергийни ресурси и необходимостта от екологосъобразно развитие [1,2].

ОПИК е в съответствие с приоритетите на стратегията за гарантиране сигурността на доставките на енергия, съобразяване с целите за възобновяема енергия и повишаване на енергийната ефективност.

– Стратегията за електронното управление в България за периода 2014-2020 г. и Националната програма „Цифрова България 2015“, която отчита факта, че ИКТ са двигател на иновациите и растежа на икономиката програмата определя параметрите за развитие на информационното общество (ИО) и цифровите технологии в България, които да доведат до изпълнението на европейските цели, дефинирани в Цифровата програма на Европа (ЦПЕ).

– Стратегията на ЕС за Дунавския регион в България, най-вече в сферата на предприемачеството, иновационната активност, повишаване на конкурентоспособността и ефективността на предприятията.

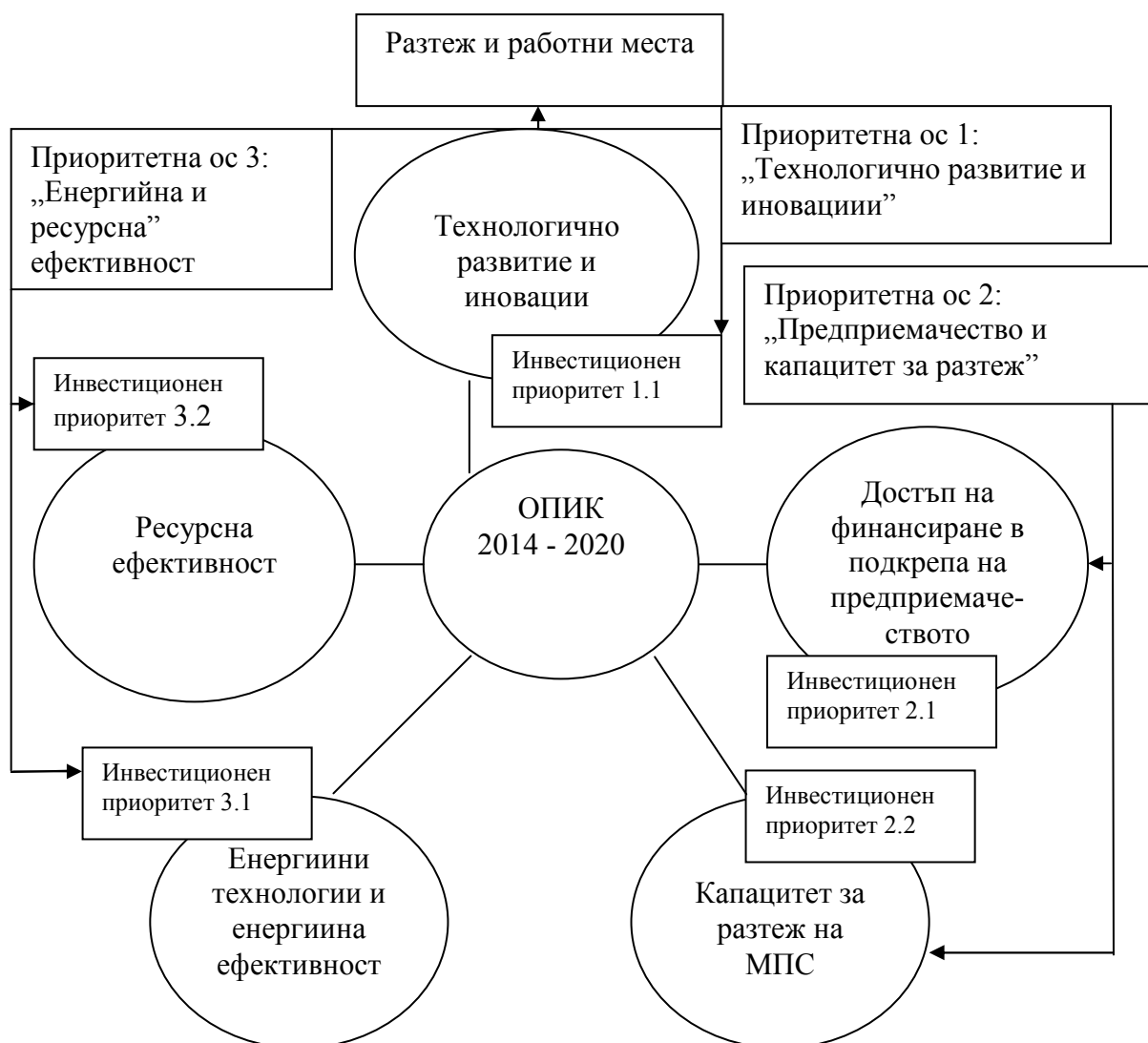
– Стратегията за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030, с която се цели утвърждаване конкурентоспособността и ефективността на туристическия сектор на България посредством оптимално използване на наличните природни и антропогенни ресурси в съответствие с пазарните изискванията и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туризма.

За постигане на поставените цели описани по-горе са формулирани следните оси описаните по-долу във **фиг. 1**.

Приоритетни оси са структурирани чрез прилагането на интегриран подход за постигане на максимален резултат от подкрепата.

За изпълнение на инвестиционните приоритети са посочени видове и примери дейности. Посочените дейности са с индикативен характер и не представляват изчерпателен списък както по отношение на своя брой, така и по отношение на възможностите за въздействие [1].

В съответствие със своите процедури Управляващият орган може да добави нови или да промени дейностите, описани по-долу в случай, че подобна промяна или нова дейност съответства на тематичните цели и инвестиционните приоритети по съответната приоритетна ос.

Фиг. 1. Схема на приоритетните оси на ОПИК 2014-2020

Фокусът на приоритетни оси 1 и 2 „Технологично развитие и иновации и „Предприемачество и капацитет за растеж на МСП – включва два взаимно-допълващи се аспекта – ускоряване на темпа на растеж (осигуряване на „догонващ растеж“) и благоприятстване развитието на иновации (като възможност за „интелигентен растеж“).

Необходимо е засилване както на производствения капацитет на предприятията и технологичното им обновяване както е установено [5]., така и на трансфера на знания и технологии, паралелно с разработването и внедряването на иновации и насърчаване на устойчиво предприемачество чрез финансови инструменти, които синергично да доведат до повишаване на конкурентоспособността и продуктивността на предприятията, и създаване на нови възможности на европейския и международните пазари[1,3].

Идентифицирана е нуждата от три инвестиционни приоритета: 1./ технологично развитие и иновации, 2./ достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството и 3./ капацитет за растеж на МСП, които само интегрирано могат да адресират основните предизвикателства пред иновативността и конкурентоспособността на българските предприятия.

С цел постигане на максимален фокус и засилен ефект от направените инвестиции е необходимо съответствие с националните стратегически политики:

– приоритетна ос 1 "Технологично развитие и иновации" е в съответствие с Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС);

– приоритетна ос 2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП е в съответствие с Националната стратегия за насърчване на МСП, т.е. допустими за финансиране чрез БФП са идентифицираните в нея сектори.

Приоритетна ос „Енергийна и ресурсна ефективност" също адресира два взаимно-свързани аспекта (ефективно използване на ресурсите и енергийната ефективност на предприятията), които представляват основата за "устойчив" растеж и конкурентоспособност.

Интегрираното адресиране на ресурсната и енергийната ефективност е единствената възможност за комплексно адресиране на предизвикателствата, стоящи пред българските предприятия по отношение на тяхната ресурсна неефективност.

Необходимо е както подобряване на ефективното използване на ресурсите в предприятията, така и повишаване на тяхната енергийна ефективност и гъвкавост, което да доведе до повишаване на устойчивата конкурентоспособност на българските предприятия и икономика.

Тази приоритетна ос се състои от два инвестиционни приоритета:1./ енергийни технологии и енергийна ефективност и 2./ ресурсна ефективност.

С цел постигане на максимален фокус и ефект от направените инвестиции в рамките на Приоритетна ос 3 „Енергийна и ресурсна ефективност" по някои тематични цели се изваждат секторите на търговия и услуги, а по други ще се допускат само пилотни и демонстрационни проекти за ресурсна ефективност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От извършения анализ на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност" могат да се формулират следните изводи:

- Установено е, че стратегията на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност" 2014–2020 е фокусирана към създаването на дълготрайни конкурентни предимства чрез обновяване на морално и физически амортизираната техника в българските машиностроителни предприятия.

- Констатирано е, че приоритетните оси разписани в Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 ще са предпоставка за подобряване конкурентоспособността на българските машиностроителни предприятия като спомогнат за обновяването и развитието на технологичните паркове в предприятията.

Основен извод от извършения анализ на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност" е, че програмата ще е основен източник на средства за развитието и обновяването на морално и физически амортизираната техниката на машиностроителните предприятия у нас, като успешното прилагане на нейните приоритетните оси от българските предприятия ще е предпоставка за подобряване на конкурентните и пазарни предимства в тях.

ЛИТЕРАТУРА

[1]. МИЕ (2014), Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност", май 2014 г., Министерство на икономиката и енергетиката, 159с.

[2]. МИЕ (2014), Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност", 11 април 2014 г., Министерство на икономиката и енергетиката, 156с.

[3]. МИЕТ (2013), Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност"(Проект), 8 октомври 2013 г., Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, 82с.

[4]. Минев, Б., Найденов, Н., Недялков, А. 2014. Методика за изследване на осигуряването с техника в машиностроителни предприятия, *Сборник трудове от Международна научна конференция "Мениджмънт на промяната"*, Русе: Примакс, с. 145-155.

[5]. Минев, Б. 2014. Изследване необходимостта от обновяване на техниката в машиностроителните предприятия, Списание „Индустриален мениджмънт“, ТУ София (под печат).

За контакти:

Докторант Борис Минев, Катедра “Мениджмънт и бизнес развитие”,
РУ “Ангел Кънчев”, тел.: 082-888 520, e-mail: bminev@uni-ruse.bg